

ผลของโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ต่อความตั้งใจ
ในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติด
ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

The Effects of a Planned Behavioral Rehabilitation Program based on
a New Normal Lifestyle on the Intent to Abstain from Substance Use among
Adolescents in a Juvenile Observation and Protection Center

ณัฐวุฒิ ส่องแสง¹, อังคณา จิรโรจน์² และ เอกอุมา อิมคำ³

Natthawut Songsaeng¹, Angkana Jirarode² and Ek-uma Imkome³

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Nursing, Thammasat University, Thailand

Corresponding Author, Email: ¹natmim_201_6967@hotmail.com

Retrieved: August 1, 2024; Revised: June 13, 2025; Accepted: June 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ต่อความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อายุ 15-18 ปี จำนวน 58 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 29 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่จำนวน 6 กิจกรรม กิจกรรมละ 60 นาที ดำเนินกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 6 สัปดาห์ติดต่อกัน กลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ผ่านการตรวจสอบความตรงโดยเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านและแบบประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด มีค่าดัชนีความตรง (CVI) เท่ากับ 0.84 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ($M=46.93$, $SD=3.59$) สูงกว่าก่อนทดลอง ($M=39.44$, $SD=4.01$) อย่างมีนัยสำคัญ ($t=8.36$, $p<.001$)

2) ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง ($M=7.48$, $SD=4.81$) และกลุ่มควบคุม ($M=0.24$, $SD=3.80$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($t=6.35$, $p<.001$)

ดังนั้นโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่มีประสิทธิภาพผล ทำให้ความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสูงขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมตามแผน; ความตั้งใจเลิกสารเสพติด; สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน; ผู้ใช้สารเสพติด; เยาวชน

Abstract

This quasi-experimental research examined the effects of Planned Behavioral Rehabilitation Program on the intent to abstain from drugs by adolescents with substance abuse

issues in a juvenile observation and protection center. 58 subjects were adolescents aged from 15 to 18 with substance abuse issues in a juvenile observation and protection center, divided equally into two groups. The experimental group continuously received a planned behavior rehabilitation program for six week with 60 minutes per session once weekly. Control group participants received routine care. Planned Behavioral Rehabilitation Program content was validated by three experts and the intent to avoid drug abuse scale. The content validity index (CVI) and Cronbach's alpha for intent to abstain from drug abuse were 0.84 and 0.82, respectively. Data was analyzed by descriptive statistics and t-test. Results:

1) The mean score for intent to abstain from drug abuse after participation in Planned Behavioral Rehabilitation Program ($M = 46.93$, $SD = 3.59$) was significantly higher than the mean score before participation ($M=39.44$, $SD=4.01$), with a statistical significance at the .001 level ($t = 8.36$, $p < .001$)

2) The mean difference in intent to abstain from drug abuse before and after the intervention between the experimental group ($M = 7.48$, $SD = 4.81$) and control group ($M = 0.24$, $SD = 3.80$) was statistically significant at the .001 level ($t = 6.35$, $p < .001$)

These results suggest that the Planned Behavioral Rehabilitation Program can be an effective approach to promoting drug abstinence among at risk adolescents.

Keywords: Planned Behavior; Intent to Abstain from Drug Abuse; Juvenile Observation and Protection Center; Drug Abuse; Adolescent

บทนำ

การใช้สารเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้ในทุกประเทศทั่วโลก ในประเทศไทยพบเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจำนวนมาก จากสถิติการจับกุมในคดียาเสพติดในปี 2559-2562 พบเยาวชนอายุน้อยกว่า 19 ปี ถูกดำเนินคดีในคดียาเสพติดสูงถึงร้อยละ 15.53 13.53 13.29 และ 11.77 ตามลำดับ (สำนักงานปราบปรามยาเสพติด, 2563) หลังจากนั้นจะถูกควบคุมตัวในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในลำดับต่อไป (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566) โดยเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดจำเป็นต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ใช้สารเสพติดเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบำบัดยาเสพติด (ศิริรัตน์ นิตยวัน และคณะ, 2561) โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนคือ 1. เจตคติต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด โดยการรับรู้ว่าการใช้สารเสพติดจะส่งผลเสียตามมา ทำให้เกิดความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด (จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลาส และคณะ, 2564) 2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การใช้สารเสพติดของคนใกล้ชิดและคนในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชน (จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลาส และคณะ, 2564) 3. ด้านการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมพฤติกรรมการใช้สารเสพติด (ฐิติมา จันทรช่วงโชติ และคณะ, 2562) รวมถึงการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการเลิกใช้สารเสพติด ทำให้เยาวชนเกิดความมั่นใจที่จะเลิกใช้สารเสพติด (จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลาส และคณะ, 2564) ทั้งนี้ปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนได้ระบุถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความตั้งใจ โดยประกอบด้วย 3 ปัจจัยได้แก่ 1.เจตคติต่อพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากความเชื่อถึงผลของพฤติกรรม หากเชื่อว่าการปฏิบัติพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดผลที่ดี จะทำให้เกิดความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นตามมา 2.การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นความเชื่อต่อบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง หากเชื่อว่าพฤติกรรมใดเป็นที่ยอมรับของ

กลุ่มอ้างอิง ย่อมทำให้เกิดความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น โดยกลุ่มอ้างอิงเป็นบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมดังกล่าว 3. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม หากเชื่อก่อนสามารถพฤติกรรมนั้นได้โดยง่าย ย่อมทำให้เกิดความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นตามมา (Ajzen, 1991)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจที่ผ่านมา พบว่า มีกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด การสอนทักษะเพื่อจัดการตัวกระตุ้นและการนำครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่และญาติ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม (นฤมล มีนา, 2560) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจ (วรารณ มั่งคั่ง และคณะ, 2559) โดยพบว่าสมาชิกในครอบครัวที่เยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ก่อนถูกดำเนินคดีคือ พ่อ แม่ ญาติ คนรัก พี่น้องและเพื่อน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562) ซึ่งตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนได้อธิบายว่ากลุ่มอ้างอิงคือบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรม (Ajzen, 1991) ดังนั้นจึงถือว่ากลุ่มอ้างอิงของพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจประกอบด้วยพ่อ แม่ ญาติ คนรัก พี่น้องและเพื่อน ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมไม่พบการนำกลุ่มอ้างอิงดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างครบถ้วน นอกจากนี้พบว่าโปรแกรมมีรูปแบบกิจกรรมและการสื่อสารในรูปแบบปกติคือ ผู้วิจัย ผู้ปกครองและเยาวชนมีการพูดคุยแบบเผชิญหน้า ไม่ผ่านอุปกรณ์สื่อสาร (นฤมล มีนา, 2560) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากการศึกษารูปแบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ใช้สารเสพติดที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ พบว่ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารและดำเนินกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้โทรศัพท์ smart phone และอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อสื่อสาร (พิมพ์ลภัส บัวศรี, 2566) ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีข้อห้ามในการนำโทรศัพท์เข้าไปภายในสถานควบคุม (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2556) จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ตามปกติได้

จากการศึกษาบริบทของสถานพินิจพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ถูกควบคุมด้วยฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.31 เยาวชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 90.94 และมีช่วงอายุ 15-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.62 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563) ทั้งนี้พบว่าเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดคิดเป็นร้อยละ 75 (นฤมล มีนา, 2560) ซึ่งจากการวัดระดับแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom (1971) สามารถแปลผลได้ว่า เยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจ มีพฤติกรรมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งมีการนำกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมอย่างครบถ้วน ร่วมกับการพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรมบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่สอดคล้องกับระเบียบของสถานพินิจ เพื่อให้เกิดการส่งเสริมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดแก่เยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจก่อนและหลังได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนในสถานพินิจระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่และกลุ่มที่ได้รับการดูแลปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจหลังได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

2. ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกใช้สารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้โปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจ ซึ่งอยู่ในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ อายุ 15-18 ปี เพศชาย กลุ่มตัวอย่าง เยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจ ซึ่งอยู่ในระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ อายุ 15-18 ปี เพศชาย จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน โดยดำเนินการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนจากกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ทดลองจากนั้นจับคู่กับกลุ่มตัวอย่างจากสถานที่ควบคุม ซึ่งภายหลังการทดลองคงเหลือกลุ่มตัวอย่าง 58 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 29 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม ด้วย โปรแกรม G* POWER โดยกำหนดอำนาจการทดสอบร้อยละ 80 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กำหนดขนาดอิทธิพลสำหรับการทดสอบโดยนำค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรมและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการศึกษาก่อนหน้านี้ เรื่อง waterpipe smoking in the male college students: an education intervention using theory of planned behavior (Dehdari et al., 2013) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 46 คน เนื่องจากเยาวชนในสถานพินิจ มีโอกาสตัดสินใจให้ปล่อยตัวออกจากสถานพินิจโดยไม่ทราบล่วงหน้า จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ดังนั้นจึงมีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการศึกษานี้ประกอบด้วยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือดำเนินการทดลองคือ

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปจำนวน 7 ข้อ โดยเป็นข้อคำถามปลายปิด ประกอบด้วยอายุ ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว ชนิดของสารเสพติดที่ใช้ ความถี่ในการใช้สารเสพติด บุคคลที่ร่วมใช้สารเสพติด จำนวนครั้งของการบำบัดยาเสพติด

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ปรับปรุงจากแบบวัดความตั้งใจเลิกสารเสพติดของวันเพ็ญ อานาจกิติกร และคณะ (2553) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรง (CVI) เท่ากับ 0.84 และผ่านการทดลองใช้ในเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.82 โดยแบบประเมินมีจำนวน 13 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก 7 ข้อ และคำถามเชิงลบ 6 ข้อ มีการวัดแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับคือ ไม่จริง ค่อนข้างไม่จริง ค่อนข้างจริงและจริง

2. เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการทดลองคือ โปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยประยุกต์จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน ไอเซน (Ajzen, 1991) ซึ่งมี 3 องค์ประกอบคือ 1.เจตคติ 2.การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 3.การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม รวมถึงการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ โดยประยุกต์จากมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับการประชุม สัมมนา (กระทรวงสาธารณสุข และ สำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ, 2564) ผู้วิจัยดำเนินการกิจกรรมกับอาสาสมัครผ่านห้องเรียนออนไลน์ (Microsoft Teams) และอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่จริง โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์สื่อสารระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครทดแทนการใช้โทรศัพท์ smart phone รวมถึงการพัฒนาสื่อวิดีโอเพื่อใช้ประกอบกิจกรรม โปรแกรมดังกล่าวประกอบด้วย 6 กิจกรรม กิจกรรมละ 60 นาที ดำเนินกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 6 สัปดาห์ติดต่อกัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โปรแกรมพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหาหลัก	กิจกรรมและการดำเนินการ
1.	เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเลิกสารเสพติด	ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ข้อมูลถึงผลเสียของการใช้สารเสพติดและผลดีของการเลิกสารเสพติดต่อตนเองและประเมินผลลัพธ์ที่ตามมาจากการเลิกใช้สารเสพติด	-บรรยายเรื่องสมองติดยา อาการทางจิตจากสารเสพติด -แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงผลกระทบจากการใช้สารเสพติดต่อตนเอง ความเปลี่ยนแปลงต่อร่างกายและจิตใจหลังการเลิกใช้สารเสพติด
2.	เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเลิกสารเสพติด	ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ข้อมูลถึงผลเสียของการใช้สารเสพติดและผลดีของการเลิกสารเสพติดต่อครอบครัวและสังคมและประเมินผลลัพธ์ที่ตามมาจากการเลิกใช้สารเสพติด	-รับชมสื่อที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเสพติดของเยาวชน -การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเสพติดต่อครอบครัวและสังคม
3.	เพื่อให้เกิดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงจริงผ่านการคิดเชื่อมโยงจากกลุ่มอ้างอิงจำลองในสื่อวีดีโอที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ญาติ คนรัก พี่น้องและเพื่อน ซึ่งเชื่อว่าการเลิกใช้สารเสพติดเป็นสิ่งที่ดีและต้องการให้ปฏิบัติ	-รับชมสื่อที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงจำลองที่ต้องการให้เยาวชนเลิกใช้สารเสพติด -ให้คิดเชื่อมโยงถึงกลุ่มอ้างอิงจริงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าบุคคลสำคัญของตน ต้องการให้เลิกสารเสพติดมากเพียงใด
4.	เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการควบคุมการเลิกใช้สารเสพติด	ส่งเสริมให้รับรู้ความสามารถในการควบคุมการเลิกใช้สารเสพติดจากการรับรู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเลิกสารเสพติด รวมถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เดิมในอดีตของตนและเพื่อนที่เคยเลิกสารเสพติดได้สำเร็จ	-บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิเสธแหล่งช่วยเหลือในการเลิกสารเสพติด - แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการที่ทำให้สามารถเลิกสารเสพติดได้สำเร็จและมุมมองต่อความยากง่ายในการเลิกใช้สารเสพติด
5.	เพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการควบคุมการเลิกใช้สารเสพติด	ส่งเสริมให้รับรู้ความสามารถในการควบคุมการเลิกใช้สารเสพติดจากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดจากบุคคลอื่น โดยเป็นการรับรู้ข้อมูลจากเยาวชนที่เคยอยู่ในสถานพินิจจากสื่อวีดีโอ	-รับชมสื่อที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เยาวชนที่เลิกสารเสพติดได้ โดยอธิบายวิธีการเลิกสารเสพติด การจัดการตัวกระตุ้น เป็นต้น - แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นใจในการเลิกใช้สารเสพติด
6.	เพื่อให้เกิดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงจริงผ่านการคิดเชื่อมโยงจากกลุ่มอ้างอิงจำลองในสื่อวีดีโอได้แก่ พ่อ แม่ ญาติ คนรัก พี่น้องและเพื่อน ที่การเลิกใช้สารเสพติดเป็นสิ่งที่ดีและต้องการให้ปฏิบัติผ่านการพูดให้กำลังใจและชื่นชม	-รับชมสื่อที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงจำลองที่ชื่นชมและให้กำลังใจเยาวชนที่เลิกใช้สารเสพติด -ให้คิดเชื่อมโยงถึงกลุ่มอ้างอิงจริงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าบุคคลสำคัญของตนต้องการให้เลิกสารเสพติดมากเพียงใด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ โดยได้รับการรับรองตามเอกสารเลขที่ COA NO.084/2566

2. ทำหนังสือขออนุมัติจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือและดำเนินการเก็บข้อมูลในสถานพินิจ ทั้งหมด 3 แห่ง

3. ภายหลังได้รับการอนุญาตจากอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ประสานงานกับพยาบาลของสถานพินิจ เพื่อขอความร่วมมือในการเป็นผู้ช่วยวิจัย โดยมีการชี้แจงรายละเอียดและบทบาทหน้าที่ในการวิจัย

4. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คนตามเกณฑ์การคัดเลือกคือ มีคะแนนจากแบบคัดกรองการใช้สารเสพติดในเด็กและเยาวชน (WHO ASSTIST) ไม่น้อยกว่า 2 คะแนน สื่อสารภาษาไทยได้ ไม่มีอาการทางจิตเวชที่ควบคุมไม่ได้ โดยใช้การสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนเพื่อคัดเลือกกลุ่มทดลอง จากนั้นจับคู่ (Matched paired) กับกลุ่มควบคุม ให้มีลักษณะใกล้เคียงกันในด้านอายุและชนิดสารเสพติดที่ใช้ เนื่องจากพบว่าอายุ (Hoang et al., 2022) และชนิดของสารเสพติดที่ใช้ (Liu et al., 2018) ส่งผลต่อความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดในกลุ่มผู้ใหญ่

5. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างผ่านห้องเรียนออนไลน์ โดยอธิบายรายละเอียดการวิจัย จากนั้นผู้ช่วยวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) และนำเอกสารดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อตอบรับหนังสือแสดงความยินยอมให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย

6. ผู้ช่วยวิจัยดำเนินการจัดเตรียมสถานที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่และเชื่อมต่ออุปกรณ์สื่อสารคือคอมพิวเตอร์ จอฉายภาพขนาดใหญ่ ลำโพง ไมโครโฟนสำหรับห้องประชุมและกล้องวิดีโอ

6.1 กลุ่มทดลอง 30 คน ประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด (Pre-test) ต่อมาแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน จากนั้นได้รับโปรแกรมและภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมในสัปดาห์ที่ 6 ได้รับการประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดซ้ำ (Post-test)

6.2 กลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด (Pre-test) ในครั้งแรก จากนั้นได้รับการดูแลตามปกติและประเมินความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดซ้ำ (Post-test) ในสัปดาห์ที่ 6 ขณะดำเนินการวิจัยเยาวชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สื่อวิดีโอมีความน่าสนใจ เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงของตนเอง แต่พบว่าในบางช่วงของกิจกรรม เยาวชนให้ความสนใจในกิจกรรมลดลง ผู้วิจัยจึงกระตุ้นให้อาสาสมัครมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตอบคำถามบ่อยขึ้น ซึ่งพบว่าเยาวชนให้ความสนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างออกจากการวิจัยก่อนสิ้นสุดการวิจัย เนื่องจากได้รับการปล่อยจากสถานพินิจ คงเหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 58 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 29 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ จากนั้นสร้างคู่มือลงรหัสและลงรหัสข้อมูล โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำเร็จรูป รายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistic)
2. ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติทดสอบที (t-test)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดก่อนและหลังได้รับโปรแกรมของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบทีชนิดไม่เป็นอิสระจากกัน (Dependent t-test)
4. เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ใช้ โดยใช้สถิติทดสอบทีชนิดที่เป็นอิสระจากกัน (Independent t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า ด้านระดับการศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.3 และ 55.2 ด้านรายได้ของครอบครัวต่อเดือน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน 9,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.4 กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน 9,000-15,000 บาทและมากกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.4 เท่ากัน ด้านชนิดสารเสพติดที่ใช้พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีการใช้ยาบ้าหรือยาไอซ์ คิดเป็นร้อยละ 86.2 ด้านบุคคลที่ร่วมใช้

สารเสพติด พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่ใช้สารเสพติดร่วมกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 93.1 และ 96.6 ตามลำดับ ด้านจำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดยาเสพติด พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เข้ารับการบำบัดยาเสพติดครั้งนี้เป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 72.4 และ 75.9 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจ หลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลอง

คะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p-value</i>
ก่อนการทดลอง	39.44	4.01	28	8.36	.000
หลังการทดลอง	46.93	3.59			

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดในกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ($M=46.93$, $SD=3.59$) สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ($M=39.44$, $SD=4.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=8.36$, $p<.001$)

สมมติฐานที่ 2 ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกใช้สารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติด ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ

ผลการเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม				<i>df</i>	<i>t</i>	<i>P-value</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	$\bar{D}_1$	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	$\bar{D}_2$	<i>SD</i>			
ก่อนการทดลอง	39.44	4.01			39.34	5.25					
			7.48	4.81			0.24	3.80	56	6.35	.000
หลังการทดลอง	46.93	3.59			39.58	5.45					

ผลการเปรียบเทียบ ผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{D}_1=7.48$, $SD=4.81$) ซึ่งได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุม ($\bar{D}_2=0.24$, $SD=3.80$) ซึ่งได้รับการดูแลตามปกติจากสถานพินิจพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=6.35$, $p<.001$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากสมมติฐานที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจ หลังได้รับโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม

ผลการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดในกลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติด ($M=46.93$, $SD=3.59$) สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ($M=39.44$, $SD=4.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=8.36$, $p<.001$) (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้ โปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ พัฒนาขึ้นโดยใช้อองค์ประกอบของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน (Ajzen, 1991) ซึ่งเมื่อเยาวชนได้รับกิจกรรมตามโปรแกรม

ดังกล่าวทำให้เกิด 3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดคือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด การดำเนินกิจกรรมที่ 1 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ถึงผลดีของการเลิกใช้สารเสพติดและผลเสียของการใช้สารเสพติดต่อตนเอง ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการบรรยายเรื่องสมองติดยาและอาการทางจิตจากการใช้สารเสพติด โดยอาสาสมัครมีการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ 1 เช่น “ผมดูดยามาสองปี สมองผมเบลอไปหมด ถ้าเลิกได้สมองผมน่าจะคิดได้ไวขึ้น” “ตอนมาอยู่ในสถานพินิจ ไม่ได้ดูดยาแล้ว ผมว่าผมแข็งแรงขึ้น วิ่งก็ไม่ค่อยเหนื่อย” รวมถึงกิจกรรมที่ 2 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ถึงผลดีของการเลิกใช้สารเสพติดและผลเสียของการใช้สารเสพติดต่อครอบครัวและสังคม ผ่านการรับชมสื่อวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเสพติดของเยาวชนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอาสาสมัครมีการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ 2 เช่น “ถ้าผมเลิกยาได้จริงๆ พ่อกับแม่คงไม่ต้องเหนื่อยเพราะผมอีก” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา โดยพบว่าการให้อาสาสมัครรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโทษของการใช้สารเสพติด ทำให้เจตคติและความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดสูงขึ้น (ชัชฎาพร พิศมร และคณะ, 2562, นีรนุช โชติวรังกุล, 2565)

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การดำเนินกิจกรรมที่ 3 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ถึงบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงผ่านการรับชมสื่อวิดีโอ ซึ่งมีเนื้อหาที่กลุ่มอ้างอิงแสดงความต้องการให้เยาวชนเลิกใช้สารเสพติด หลังจากที่อาสาสมัครรับชมสื่อ อาสาสมัครได้คิดเชื่อมโยงถึงกลุ่มอ้างอิงในชีวิตจริง โดยอาสาสมัครมีการแสดงความเช่น “แม่ผมคงพูดเหมือนในคลิปที่บอกว่า ยอมแลกทุกอย่างในชีวิต ขอแค่ให้ผมเลิกยา” สำหรับกิจกรรมที่ 6 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ถึงบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง ผ่านการรับชมสื่อวิดีโอ ซึ่งมีเนื้อหาที่กลุ่มอ้างอิงให้กำลังใจและชื่นชมเยาวชนจะเลิกใช้สารเสพติด หลังจากที่อาสาสมัครรับชมสื่อ อาสาสมัครได้คิดเชื่อมโยงถึงกลุ่มอ้างอิงในชีวิตจริง โดยอาสาสมัครมีการแสดงความเช่น “ดูคลิปแล้วคิดถึงแฟน เวลาเค้าขอให้เลิก ผมอยากเลิกเลย ฟังแล้วมีกำลังใจขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พาร์คเกอร์และคณะ (Parker et al., 1996) ที่พบว่าการใช้สื่อวิดีโอที่มีการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มอ้างอิงสามารถทำให้อาสาสมัครเกิดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงได้ รวมถึงการทำให้อาสาสมัครได้รับกำลังใจในการเลิกสารเสพติดจากครอบครัวและสมาชิกกลุ่ม ทำให้อาสาสมัครเกิดความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดเพิ่มมากขึ้น (กฤษชญา ตั้งสุวรรณศรี และคณะ, 2558)

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการเลิกใช้สารเสพติด การดำเนินกิจกรรมที่ 4 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้สารเสพติด โดยเชื่อว่าสิ่งที่สามารถทำได้ง่าย ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จในอดีตของตนเองและเพื่อน รวมถึงการรับรู้ถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการเลิกใช้สารเสพติดเช่น วิธีการปฏิเสธและแหล่งช่วยเหลือ โดยอาสาสมัครมีการแสดงความเช่น “ผมว่าเลิกดูดยาไม่น่ายาก ทุกวันนี้ผมกับเพื่อนๆ ไม่ได้ใช้ยาที่ยังอยู่ได้ แต่ต้องใจแข็งพอ” สำหรับกิจกรรมที่ 5 ทำให้อาสาสมัครรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้สารเสพติด โดยมั่นใจว่าตนเองสามารถเลิกใช้สารเสพติดได้ ผ่านการรับรู้ข้อมูลความสำเร็จของบุคคลอื่นคือ เยาวชนตัวอย่างในสื่อวิดีโอ ซึ่งเคยอยู่ในสถานพินิจและสามารถเลิกสารเสพติดได้ โดยอาสาสมัครมีการแสดงความเช่น “คนในคลิปเค้าเคยติดในสถานพินิจเหมือนผม เค้าก็ยังเลิกยาได้ มีงานทำได้ ผมคิดว่าผมก็เลิกได้เหมือนกัน” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จในการเลิกสารเสพติดภายในกลุ่มอาสาสมัคร การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จของผู้อื่น ทำให้การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้สารเสพติดและความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดเพิ่มมากขึ้น (พรทิพย์ โชครุ่ง และคณะ, 2559) ซึ่งการได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการเลิกสารเสพติดทำให้ความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดเพิ่มขึ้นเช่นกัน (นฤมล มีนา, 2560)

จากสมมติฐานที่ 2 ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกใช้สารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ

ผลการทดลองพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ($\bar{D}_1=7.48$, $SD=4.81$) ซึ่งได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุม ($\bar{D}_2=0.24$, $SD=3.80$) ซึ่งได้รับการดูแล

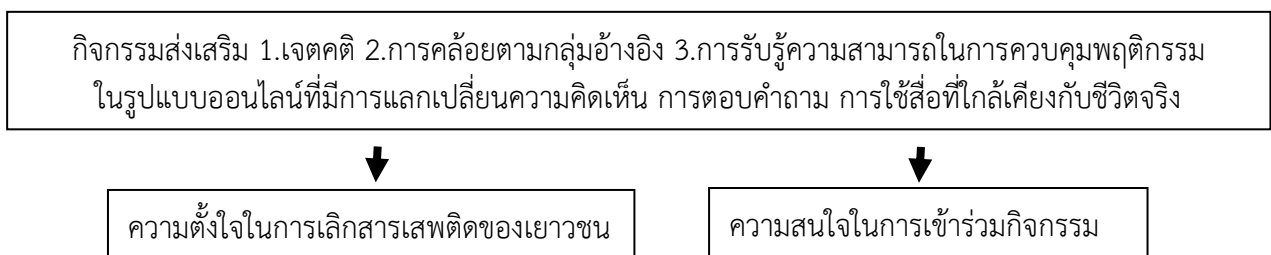

ตามปกติจากสถานพินิจพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=6.35$, $p<.001$) (ตารางที่ 3) สรุปได้ว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมฟื้นฟูพฤติกรรมตามแผนบนฐานชีวิตวิถีใหม่ที่สามารถส่งเสริมให้อาสาสมัครเกิดความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดผ่านองค์ประกอบของการเกิดความตั้งใจตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า กิจกรรมการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเลิกสารเสพติด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ทำให้ผู้ใช้สารเสพติดมีความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดสูงขึ้น (Dehdari et al., 2013; ชัชฎาพร พิศมรและคณะ, 2562; นีรนุช โชติวารกุล, 2565; พรทิพย์ โชครุ่ง และคณะ)

การศึกษานี้ได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ โดยการใช้การสื่อสารผ่านห้องเรียนออนไลน์ ซึ่งพบว่า ในบางช่วงของกิจกรรมอาสาสมัครให้ความสนใจในกิจกรรมน้อย ผู้วิจัยได้กระตุ้นให้อาสาสมัครแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถามคำถาม ผลพบว่าอาสาสมัครให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นและพบว่าอาสาสมัครให้ความสนใจสื่อในรูปแบบวิดีโอที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เนื่องจากมีเนื้อหาใกล้เคียงกับชีวิตจริงของอาสาสมัคร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การเรียนในรูปแบบออนไลน์ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนลดลง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถามตอบคำถาม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากขึ้น (รัตนวัชร เพ็ญรัตน์ หิรัญ และ อนุรักษ์ แทนทอง, 2565) รวมถึงสื่อการเรียนรู้ที่แปลกใหม่และมีความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจการเรียนรู้มากขึ้น (พฤติการณ์ นิยมรัตน์ และคณะ, 2564; วิภาดา มุกดา และศีลสุภา วรณสิทธิ์, 2566)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กิจกรรมการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเลิกใช้สารเสพติด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมการใช้สารเสพติดในรูปแบบออนไลน์ สามารถทำให้ความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดของเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในสถานพินิจสูงขึ้น โดยการดำเนินกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถามตอบคำถาม การใช้สื่อวิดีโอที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของเยาวชน ทำให้เยาวชนเกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. บุคลากรในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสามารถนำโปรแกรมห้กล่าวไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดแก่เยาวชน
2. การดำเนินกิจกรรมการบำบัดฟื้นฟูเยาวชนผู้ใช้สารเสพติดในรูปแบบออนไลน์ ควรใช้สื่อวิดีโอที่เนื้อหาใกล้เคียงกับชีวิตจริงของเยาวชนและพัฒนาแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้อาสาสมัครมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถาม เพื่อกระตุ้นให้อาสาสมัครเกิดความสนใจการร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น
3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการติดตามประเมินระดับความตั้งใจในการเลิกสารเสพติดอย่างต่อเนื่องภายหลังสิ้นสุดโปรแกรม โดยติดตามในระยะ 1 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี

4. ผลการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อจำกัดการวิจัยคือ มีการสูญเสียกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนสิ้นสุดการวิจัย เนื่องจากเยาวชนได้รับการตัดสินใจให้ปล่อยตัวออกจากสถานพินิจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2556). *ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยสิ่งของต้องห้ามในสถานที่ควบคุม พ.ศ. 2556*. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2566, จาก <https://bit.ly/3Ym7xOw>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2562). *รายงานสถิติคดี ประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2564, จาก <https://bit.ly/4d0MJAL>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). *รายงานสถิติคดี ประจำปี 2563*. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2565, จาก <https://bit.ly/46rv3vA>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2566). *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2566, จาก <https://bit.ly/4cd5fEt>
- กระทรวงสาธารณสุข และ สำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ. (2564). *แนวปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีเปิดสถานประกอบกิจการในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) สำหรับการประชุม สัมมนา*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565, จาก <https://bit.ly/4dfSmuu>
- กฤษฎา ตั้งสุวรรณศรี, นงพิมล นิมิตรอนันท์ และ ศศิธร รุ่งเวช. (2558). ผลของโปรแกรมประยุกต์การวางแผนต่อความตั้งใจไม่เสพยาบ้าซ้ำในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 21(2), 294–307.
- จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส และคณะ. (2564). การบ่มเพาะความยืดหยุ่นในชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติด: มุมมองของเยาวชนที่ใช้สารเสพติด. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 29(3), 29-39.
- ชัชฎาพร พิสมร, ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และ มณีนรัตน์ ธีระวิวัฒน์. (2562). การประยุกต์ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าซ้ำของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. *วารสารสุขศึกษา*, 42(1), 68–79.
- ฐิติมา จันทรช่วงโชติ และคณะ. (2562). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อความตั้งใจเลิกยาเสพติดของเด็กและเยาวชน. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(1), 200–210.
- นฤมล มีนา. (2560). *ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตและการมีส่วนร่วมของครอบครัวต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและความตั้งใจในการเลิกยาเสพติดในเด็กและเยาวชนที่ได้รับการติดตามโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน(วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นිරนุช โชติวรารกุล. (2565). การประเมินความรู้ด้านยาเสพติด ทักษะชีวิตต่อการใช้อยาเสพติดและทัศนคติต่อการบำบัดรักษาเสพติดในโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการแพทย์และสาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 3*, 19(3), 237–254.
- พรทิพย์ โชครุ่ง และคณะ. (2559). ผลของโปรแกรมรับรู้ความสามารถแห่งตนในการเลิกเสพยาต่อความตั้งใจในการเลิกยาของผู้ติดยาเสพติด. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*, 32(3), 37–50.
- พุดติการต์ นิยมรัตน์ และคณะ. (2564). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(2), 1–16.
- พิมพ์ลภัส บัวครั้น. (2566). ประสิทธิภาพของกระบวนการบำบัดผู้ติดยาเสพติดแบบวิถีชีวิตใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 8(2), 285–302.

- รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ และ อนุรักษ แทนทอง. (2565). ผลกระทบและกลยุทธ์การรับมือในการเรียนออนไลน์ของ นักศึกษายาใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. *Journal of Modern Learning Development*, 7(4), 208–233.
- วราภรณ์ มั่งคั่ง, จินตนา วัชรสินธุ์ และ วรณิ เตียววิเศษ. (2559). ปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการใช้สารเสพติด ของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่ง. *วารสารสาธิตสุขุมหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 54–63.
- วันเพ็ญ อำนาคิตกร และคณะ. (2553). ปัจจัยทางจิตสังคมและความตั้งใจเลิกยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติดใน ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเชียงใหม่. เชียงใหม่: เวียงบัวการพิมพ์.
- วิภาดา มุกดา และ ศีลสุภา วรณสิทธิ์. (2566). การศึกษาระบบออนไลน์วิถีชีวิตใหม่ช่วงโควิด 19. *วารสารสิทธิร ประิทรศน์*, 24(1), 102–115.
- ศิริรัตน์ นิตยวัน, นภัสสรณ์ รังสิโรจน์ และ อรุณญา แพ้จ้อย. (2561). แนวทางการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด. *วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย สาขากาเหนือ*, 24(1), 19–20.
- สำนักงานปราบปรามยาเสพติด. (2563). ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ รายงานประจำปี 2562. สืบค้น เมื่อ 6 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.oncb.go.th/DocLib/ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปี 2562.pdf>
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Bloom, B. S., Hastings, J. T., & Madaus, G. F. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill.
- Dehdari, T., Joveyni, H., & Gohari, M. (2013). Waterpipe smoking in the male college students: an education intervention using theory of planned behavior. *Journal of Research & Health*, 3(4), 498–501.
- Hoang, L. T., Tuyet Hanh, T. T., Khue, L. N., Hai, P. T., Can, P. V., Long, K. Q., Linh, N. T., Anh, D. T., Van Minh, H., & Liem, T. (2022). Intention to Quit and Predictive Factors Among Current Smokers in Vietnam: Findings from Adult Tobacco Survey 2020. *Tobacco Use Insights*, 15, 1–7.
- Liu, L., Wang, H., Chui, W. H., & Cao, L. (2018). Chinese Drug Users' Abstinence Intentions: The Role of Perceived Social Support. *Journal of Drug Issues*, 48(4), 519–535.
- Parker, D., Stradling, S. G., & Manstead, A. S. R. (1996). Modifying Beliefs and Attitudes to Exceeding the Speed Limit: An Intervention Study Based on the Theory of Planned Behavior. *Journal Of Applied Social Psychology*, 26, 1–19.